

PHÁT HUY TRUYỀN THỐNG NĂNG ĐỘNG VÀ SÁNG TẠO ĐỂ PHÁT TRIỂN VIỆN KHOA HỌC THỐNG KÊ

*TS. Vũ Thanh Liêm
Phó Tổng cục trưởng, TCTK*

Ngày 03 tháng 01 năm 1976, Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê đã ký quyết định thành lập Viện Nghiên cứu khoa học Thống kê và Thông tin kinh tế, đơn vị tiền thân của Viện Khoa học thống kê ngày nay. Trải qua 40 năm, Viện Khoa học Thống kê đã luôn cố gắng hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao: là đơn vị đầu ngành về nghiên cứu khoa học và chiến lược phát triển thống kê; quản lý khoa học và chất lượng thống kê; đào tạo nhân lực cho hệ thống thống kê tập trung; và phổ biến thông tin khoa học thống kê.

Công tác nghiên cứu và quản lý khoa học của Ngành là nhiệm vụ được giao ngay từ những ngày đầu thành lập. Với gần 400 đề tài nghiên cứu được hoàn thành và công bố, tập trung chủ yếu vào nghiên cứu ứng dụng các phương pháp luận thu thập, phân tích, dự báo các hiện tượng và quá trình kinh tế xã hội. Thông tin từ các đề tài này là cơ sở khoa học vững chắc, đồng thời tạo ra những “động lực” cho công tác thống kê Việt Nam phát triển và từng bước cập nhật thống kê tiên tiến trên thế giới. Bên cạnh đó, Viện đã xây dựng và trình phê duyệt Quy trình quản lý các nhiệm vụ khoa học và công nghệ của ngành, Kế hoạch Khoa học và công nghệ hàng năm và kế hoạch khoa học và công nghệ 5 năm của ngành Thống kê. Viện Khoa học Thống kê là đơn vị thường trực của Hội đồng khoa học ngành Thống kê, đã tham mưu cho Hội đồng xem xét và công nhận định hướng nghiên cứu khoa học của Ngành và các sáng kiến, cải tiến của công chức, viên chức trong toàn Ngành.

Trong hoạt động khoa học công nghệ, Viện Khoa học Thống kê luôn luôn đi đầu và làm “khuôn mẫu” về chất lượng, tiến độ, tổ chức thực hiện đề tài khoa học, đó là: Nghiên cứu cơ sở lý luận và thực tiễn phục vụ việc xây dựng Chiến lược phát triển Thống kê Việt Nam; Nghiên cứu xây dựng kho dữ liệu đầu vào của Tổng cục Thống kê; Nghiên cứu biên soạn Từ điển Thống kê; Nghiên cứu biên soạn Tài liệu hướng dẫn theo dõi, đánh giá thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê Việt Nam; Nghiên cứu xây dựng phần mềm ghi chép thời gian làm việc; Nghiên cứu, xây dựng Đề án đổi mới Viện Khoa học Thống kê; Nghiên cứu thành lập Trung tâm đào tạo, bồi dưỡng Thống kê; Nghiên cứu thành lập Hội đồng Thống kê Quốc gia... Các đề tài này đã được Hội đồng nghiệm thu cấp Bộ, cấp cơ sở công nhận đạt loại khá trở lên và được triển khai áp dụng toàn phần hoặc một số nội dung của các đề tài này.

Ngoài việc nghiên cứu và quản lý khoa học, nhiệm vụ phổ biến thông tin khoa học thống kê cũng đạt được những thành tích quan trọng. Các ấn phẩm thông tin đã cung cấp thông tin khoa học thống kê đến các công chức, viên chức và người lao động trong ngành Thống kê nói riêng và đồng bào bạn đọc nói chung. Thông tin trên trang web của Viện được cập nhật thường xuyên với nhiều chuyên mục khác nhau, nhất là những thông tin về hoạt động thống kê đang

diễn ra trên thế giới. Hàng ngày có gần 2000 lượt người truy cập vào trang web của Viện Khoa học Thống kê. Bên cạnh đó Viện còn tổ chức biên soạn, biên dịch một số đầu sách và nhiều tài liệu nghiên cứu quan trọng khác về phương pháp luận thống kê, từ điển thống kê, phổ biến Kiến thức thống kê thông dụng, dạy thống kê qua hình ảnh...

Năm 2013, Viện Khoa học Thống kê được bổ sung 03 chức năng mới trong chức năng, nhiệm vụ. Trong đó, nhiệm vụ quan trọng nhất, đã được TCTK giao từ năm 2010 là đơn vị chủ trì giúp Tổng cục xây dựng và tổ chức thực hiện Chiến lược phát triển thống kê Việt Nam. Đây là nhiệm vụ mới và rất lớn của ngành Thống kê. Trong những năm qua Viện KHTK đã tập trung toàn bộ nguồn lực cho việc xây dựng và tổ chức thực hiện Chiến lược phát triển thống kê. Sau gần 02 năm soạn thảo, Chiến lược phát triển thống kê đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 1803/QĐ-TTg ngày 18/10/2011. Đây là Chiến lược phát triển đầu tiên của Ngành, xây dựng một cách bài bản, khoa học có quan điểm, mục tiêu, tầm nhìn, giải pháp và các chương trình hành động. Hiện nay, Viện Khoa học Thống kê là đơn vị chủ trì phối hợp với các đơn vị liên quan tổ chức, theo dõi, đánh giá thực hiện Chiến lược phát triển thống kê, hàng năm soạn báo cáo tiến độ thực hiện Chiến lược phát triển thống kê trình Tổng cục trưởng xem xét để trình Bộ trưởng báo cáo Thủ tướng Chính phủ.

Đào tạo, bồi dưỡng nhân lực Thống kê cho Hệ thống thống kê tập trung cũng là chức năng mới được bổ sung, nhưng với số lượng chuyên gia nghiên cứu và cộng tác viên trên khắp cả nước, viện đã tổ chức biên soạn và trình phê duyệt chương trình và tài liệu đào tạo, bồi dưỡng thống kê theo các ngạch thống kê; Tổ chức đào tạo, bồi dưỡng và cấp chứng chỉ cho hơn 3700 học viên là công chức, viên chức của hệ thống thống kê nhà nước.

Chức năng quản lý chất lượng thống kê, đây là vấn đề vừa mới, vừa khó và rất cấp thiết trong hoạt động thống kê hiện nay. Trong hai năm qua, Viện Khoa học Thống kê thực hiện chức năng, nhiệm vụ này bằng việc triển khai có hiệu quả các nội dung lớn như: nghiên cứu về kinh nghiệm quản lý chất lượng thống kê trên thế giới, xây dựng hệ thống công cụ phục vụ quản lý chất lượng và lập kế hoạch, lộ trình triển khai. Những vấn đề mới và khó khăn như vậy được trình Thủ tướng Chính phủ vào tháng 12 năm 2016 này.

Ngoài những nhiệm vụ chuyên môn chính được giao, các công chức, viên chức trong Viện đã tham gia vào các Ban Chỉ đạo, Tổ công tác của Tổng cục. Đóng góp ý kiến vào các dự thảo văn bản quản lý của ngành Thống kê; Tham gia hội thảo với các Viện nghiên cứu, Trường Đại học khác. Các nhiệm vụ khác như quản lý kinh phí khoa học và công nghệ của Ngành; hành chính, quản trị; tổ chức cán bộ; công tác đoàn thể cũng luôn được cấp trên đánh giá cao.

Nhờ có nhiều cố gắng, nỗ lực của tập thể công chức, viên chức và người lao động, Viện Khoa học Thống kê đã góp phần quan trọng vào sự phát triển của Viện Khoa học Thống kê nói riêng và của Tổng cục Thống kê nói chung. Viện đã nhiều năm đạt Tập thể lao động xuất sắc, 2 lần vinh dự được Nhà nước trao tặng Huân chương Lao động hạng Ba (2001 và 2014), được Thủ tướng Chính phủ tặng Bằng khen (1996 và 2012), Bộ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư và Bộ trưởng Bộ Khoa học và Công nghệ, Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê tặng Bằng khen.

Việt Nam đang trong giai đoạn chuyển đổi, kinh tế thị trường đã và đang được xác lập và hoàn thiện dần. Vì thế, đòi hỏi “công cụ thống kê” cũng phải hoàn thiện và sắc bén hơn trong giai đoạn tiếp theo. Các khuôn khổ thể chế về thống kê, văn bản pháp lý và các yếu tố kĩ thuật phục vụ công tác thống kê phải theo kịp với những thay đổi này; không thể để người sử dụng còn những ý kiến băn khoăn nghi ngờ chất lượng hoạt động thống kê cũng như thông tin thống kê. Để tiếp tục đóng góp nhiều công sức hơn nữa của Viện vào sự nghiệp phát triển thống kê Việt Nam bền vững, lãnh đạo và toàn thể công chức, viên chức và người lao động Viện Khoa học Thống kê cần tiếp tục phát huy truyền thống năng động và sáng tạo, triển khai có hiệu quả và thẳng lợi một số các giải pháp sau đây:

Một là, xác định việc phát huy và phát triển nghiên cứu khoa học thống kê là công tác trọng tâm trong đổi mới phương pháp luận, phương pháp hoạt động của ngành thống kê. Gắn các đề tài nghiên cứu, nhiệm vụ khoa học với các mục tiêu, nhiệm vụ cụ thể của Ngành và của từng đơn vị.

Hai là, triển khai các định hướng nhiệm vụ khoa học chủ yếu: tăng cường nghiên cứu tổ chức sơ kết 5 năm thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê, Đề án “Tăng cường quản lý nhà nước về chất lượng thống kê”, nghiên cứu ứng dụng việc sử dụng dữ liệu lớn, dữ liệu mở vào hoạt động thống kê, ưu tiên một số chương trình lớn hoặc đang cấp thiết; đẩy mạnh ứng dụng nghiên cứu khoa học phục vụ cải tiến “công cụ” sản xuất thông tin, lưu trữ và công bố chia sẻ thông tin thống kê...

Ba là, đổi mới quy hoạch phát triển nguồn nhân lực, trong đó ưu tiên nhân lực có chất lượng cho công tác nghiên cứu khoa học thống kê. Xây dựng và thực hiện đào tạo, bồi dưỡng, trọng dụng, đãi ngộ, tôn vinh đội ngũ khoa học, nhất là các chuyên gia giỏi, có nhiều đóng góp. Có chính sách đào tạo đối với đội ngũ nhân lực nghiên cứu khoa học trẻ và tạo cơ chế phù hợp để tiếp tục hợp tác với những người có trình độ cao, có tâm huyết trong công tác nghiên cứu khoa học.

Bốn là, tiếp tục đổi mới đồng bộ cơ chế quản lý, tổ chức, hoạt động khoa học và công nghệ. Việc xây dựng kế hoạch nghiên cứu khoa học và dự toán ngân sách đối với hoạt động khoa học phù hợp với đặc thù công việc trọng điểm của từng năm, bảo đảm đồng bộ, gắn kết giữa định hướng phát triển dài hạn, chương trình phát triển trung hạn với kế hoạch nghiên cứu, ứng dụng khoa học hàng năm, đặc biệt là lộ trình Kế hoạch thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê Việt Nam đã được Bộ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư phê duyệt tại Công văn số 602/BKHĐT-TCTK ngày 09 tháng 02 năm 2012. Hàng năm dành ngân sách nhà nước cho hoạt động nghiên cứu khoa học theo hướng căn cứ vào kết quả, hiệu quả sử dụng kinh phí khoa học, tránh tình trạng dàn trải, kém hiệu quả.

Năm là, phát huy và tăng cường nguồn lực nghiên cứu khoa học tại Viện Khoa học Thống kê, tập trung đầu tư phát triển xây dựng Viện Khoa học Thống kê Việt Nam theo mô hình nghiên cứu khoa học thống kê của cơ quan thống kê tiên tiến trên thế giới. Kết hợp chặt chẽ ba chức năng của Viện là nghiên cứu khoa học, đào tạo nhân lực và quản lý chất lượng hoạt động thống kê. Xây dựng Viện Khoa học Thống kê là cơ quan nòng cốt, dẫn dắt và quản lý nhà nước về công tác nghiên cứu khoa học của Ngành.